

Євченко А.О., здобувачка вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Майстро Д.М., старший викладач

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОШИРЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ ЩОДО ЗБРОЙНИХ ПОВІТРЯНИХ СИЛ УКРАЇНИ СУБ'ЄКТІВ АВІАЦІЇ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Аналізуючи внутрішньодержавні злочини проти безпеки авіаційного транспорту слід виділити склад злочину, який являє собою сукупність об'єктивних та суб'єктивних ознак, на основі яких особи безпосередньо притягуються до кримінальної відповідальності.

24 лютого 2022 року Указом Президента України № 64/2022 було введено воєнний стан на всій території України. На основі даного нормативно-правового акту, під суб'єктами авіації, в першу чергу для розкриття питання роботи, розуміються Повітряні сили Збройних сил України (далі – ПС ЗСУ). Даний вид збройних сил у складі ЗСУ має на озброєнні винищувальну, бомбардувальну і транспортну авіацію, а також зенітні ракетні війська і радіотехнічні війська [1].

Оскільки, Повітряні Сили є військовою частиною у складі Збройних Сил України, то кримінальна відповідальність за поширення інформації щодо них закріплена в Кримінальному кодексі України. Згідно із Законом № 2178-ІХ від квітня 2022 р., який набрав чинності 13 квітня 2022 р., до ст. 114-2 КК України внесені зміни. Зокрема, у даній статті закріплена норма щодо несанкціонованого поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, вчинене в умовах воєнного або надзвичайного стану [2].

Відповідно до трактування законодавця слід виділити дві форми кримінального правопорушення, що передбачаються диспозицією цієї статті: 1) поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, у тому числі про їх переміщення територією України (ч. 1) – відповідальність за це діяння може настати лише у разі, якщо воно є несанкціонованим (див. назву ст. 114-2 КК України). У цьому випадку несанкціонованим воно є тоді, коли відповідна інформація

попередньо не була розміщена (поширена) у відкритому доступі визначеними суб'єктами – Генеральним штабом Збройних Сил України, Міністерством оборони України, Головним управлінням розвідки Міністерства оборони України чи Службою безпеки України або в офіційних джерелах країн-партнерів; 2) поширення інформації про переміщення, рух або розташування Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, за можливості їх ідентифікації на місцевості (ч. 2) – як і в першому випадку, відповідальність за це діяння може настати лише у разі, якщо воно є несанкціонованим, тобто відповідна інформація попередньо не була розміщена у відкритому доступі визначеними суб'єктами. Але перелік суб'єктів тут інакший: лише Генеральний штаб Збройних Сил України, Міністерство оборони України або інші уповноважені державні органи [3].

Склад кримінального правопорушення, передбаченого в диспозиціях ст. 114-2 КК України, містить обов'язкові елементи як суб'єкт, об'єкт, суб'єктивна та об'єктивна сторони. Суб'єктом є фізична осудна особа, яка здійснила кримінальне правопорушення 16-річному віці. При цьому, суб'єктивна сторона характеризується виною у вигляді прямого чи не прямого умислу, за якого особа усвідомлює, що її діяння вчиняються на шкоду зовнішній та внутрішній безпеці (інтересам) України, передбачає їх суспільно небезпечні наслідки і бажає їх настання або не бажає, але свідомо припускає їх настання. Об'єктивною стороною вказаного кримінального правопорушення можна характеризувати як несанкціоноване поширення інформації (усно, через месенджер, по телефону тощо хоча б одній особі). Звісно ж, родовим об'єктом правопорушення є суспільні відносини з охорони основ національної безпеки України, при цьому безпосереднім об'єктом виступає державна безпека України в інформаційній сфері забезпечення обороноздатності державності [4, с. 72-73].

Аналізуючи практичний аспект притягнення до кримінальної відповідальності за поширення інформації щодо ПС ЗСУ, то слід виокремити, що станом на літній період 2023 року, за статистикою Служби Безпеки України понад 200 осіб отримали підозри за статтею 114-2 КК України за поширення інформації щодо ПС ЗСУ, зокрема більшість незаконно розповсюджувати інформацію щодо роботи або місцезнаходження систем ППО. Слід зауважити, що у звітності СБУ зазначається, що стосовно 190 із цих фігурантів – обвинувальні акти скеровано до суду, їм загрожує до 12 років тюремного ув'язнення [5].

Керуючись даними опублікованими на офіційному сайті Офісу Генерального прокурора, за процесуального керівництва Київської міської прокуратури трьом мешканцям м. Києва повідомлено про підозру за фактом несанкціонованого поширення інформації про рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, вчиненого в умовах воєнного стану (ч. 2 ст. 114-2 КК України). За даними слідства, у ніч на 16 травня 2023 року під час масованої ракетної атаки РФ по території Києва, підозрювані здійснили відео та фотозйомку розміщення ПС ЗСУ, роботи протиповітряної оборони України та наслідки ураження повітряних цілей. Конкретне досудове розслідування здійснюється слідчими Головного Управління СБУ в м. Києві та Київській області, та знаходиться на етапі питання про обрання підозрюваним запобіжних заходів. Дана справа стала особливо актуальною, оскільки підозрювані є особами, які спеціалізуються на блогерській діяльності та є досить популярними серед українського населення [6].

Таким чином, станом на сьогодні притягнення до кримінальної відповідальності за поширення інформації щодо повітряних установок, літаків, будь-якої інформації пов'язаної з аеропортами та аеродромами, даних щодо роботи ППО тягне за собою кримінальну відповідальність, передбачену чинним законодавством України.

Література

1. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24 лют. 2022 р. № 64/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (дата звернення: 18.10.2023).
2. Про внесення змін до статті 114-2 Кримінального кодексу України щодо удосконалення відповідальності за несанкціоноване розповсюдження інформації про засоби протидії збройній агресії Російської Федерації: Закон України від 01 квіт. 2022 р. № 2178-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2178-20#Text> (дата звернення: 18.10.2023).
3. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05 квіт. 2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 18.10.2023).
4. Кримінальна відповідальність за поширення інформації в інтернеті до та після 24 лютого 2022 року / Вдовенко О., Воробйов Є., Гринишак М. Київ: ГО «Платформа прав людини», 2022. 88 с.
5. СБУ: Від початку війни понад 200 людей отримали підозри через поширення інформації про роботу ППО та інших Сил оборони. Суспільне новини: веб-сайт. URL: <https://suspilne.media/518235-sbu-vid-pocatku-vijni-ponad-200-ludej-otrimali-pidozri-cerez-posirena-informacii-pro-robotu-ppo-ta-insih-sil-oboroni/> (дата звернення: 18.10.2023).

6. Блогери «засвітили» у соцмережах роботи ППО під час ракетної атаки РФ на Київ. Дорослий погляд на світ: веб-сайт. URL: https://lb.ua/society/2023/05/17/555657_blogeri_zasvitili_sotsmerezah.html (дата звернення: 18.10.2023).

УДК 347.822.4:347.824(043.2)

Ізмайлов К.О., здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Лихова С.Я., д.ю.н., професор

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ТА ВИКЛИКИ БЕЗПЕКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В АВІАЦІЙНІЙ СФЕРІ

Безпекова діяльність в авіації – це сукупність заходів та процедур, спрямованих на запобігання негативним наслідкам, мінімізацію ризиків та забезпечення безпеки, вимагає високого рівня безпеки через потенційно великі наслідки аварій або невдалого функціонування, є надзвичайно важливою, оскільки стосується безпеки пасажирів, екіпажу та навколишнього середовища [1].

Склад управління авіаційної безпеки:

– Відділ аналітичного забезпечення:

Основні завдання відділу аналітичного забезпечення:

Оцінка та аналіз стану забезпечення АВ суб'єктів авіаційної діяльності, виявлення напрямків із забезпечення АВ суб'єктів авіаційної діяльності, що потребують покращення, а також надання рекомендацій щодо покращення стану АВ; Виявлення напрямків із забезпечення АВ, які потребують коригуючих дій, у тому числі внесення змін до Повітряного кодексу України, ДПАБЦА, Програми контролю якості безпеки авіаційних суб'єктів, інших нормативно-правових актів з питань АВ та/або засобів їх реалізації.

– Відділ контролю якості авіаційної безпеки:

Основні завдання відділу контролю якості авіаційної безпеки:

Проведення на постійній основі загальної оцінки загроз та ризиків в галузі авіаційної безпеки цивільної авіації у межах території України та під час виконання польотів і базування українських експлуатантів за кордоном; Організація та здійснення взаємодії в межах повноважень з органами державної влади, правоохоронними органами України та суб'єктами авіаційної діяльності; Надання пропозицій щодо внесення змін до Повітряного кодексу України, ДПАБЦА, інших-нормативно-правових актів з АВ, а